

Centrum audiovizuálních studií

Bakalářské státní závěrečné zkoušky

Projděte si doporučenou literaturu, prezentace a poznámky z přednášek. Doporučené texty vycházejí z výuky povinných předmětů, některé okruhy jsou vzájemně provázány, proto zde najdete odkazy k dějinám a teorii výtvarného umění, filmu i nových médií. Pro zkoušku je nutné obeznámení **minimálně se dvěma uvedenými texty** ke každé otázce tak, abyste v krátkosti dokázali objasnit jejich základní myšlenky a diskutovat o nich. Ke každé otázce si také **připravte příklady několika děl**, na kterých můžete vaši odpověď ilustrovat.

Průběh zkoušky:

Studující si vylosují z každého ze čtyř okruhů po jedné otázce. Poté mají jednu hodinu na přípravu odpovědí. Následuje obhajoba bakalářské práce před komisí a zodpovězení vylosovaných otázek.

A. Teorie a dějiny umění

1. Performance a participace

Porovnejte vybrané dílo akčního umění, nebo performanci z prostoru západní Evropy a z Československa. Zaměřte se přitom na otázky dynamiky mezi umělci a diváctvem, institucionální kontexty a roli záznamu, nebo dokumentace.

Doporučená literatura:

- Pláková, Sylva. Od záznamu akce k videoperformace. Mezi životem a dokumentací. In. Poláková-Mazanec (eds.) Mapování pohyblivého obrazu. NFA, 2022.
- Morganová, Pavlína. Akční umění, Praha, Nakladatelství J. Vacl, 2010.
- Baker, Simon. Moran, Fiontán (eds.) Performing for the Camera. Tate 2016.
- Kaprow, Alan. Notes on Elimination of Audience. MIT Press 1966/2006
- Sontag, Susan. Happenings: An Art of Radical Juxtaposition Against interpretation, 1962.
- Bishop, Claire. Artificial Hells. The social under socialism. Verso Books, 2012. Str. 93-101.

2. Pop art a apropiace

Kriticky porovnejte apropiaci obrazů konzumerismu, celebrit či reklam ve dvou různých historických obdobích. Interpretujte vybraná díla s ohledem na jeden z vybraných aspektů:

vlastnictví a reprodukce, autorství a originalita, revolta proti modernismu, nebo vztah populární a vysoké kultury.

Doporučená literatura:

- Morgan, Jessica (et al). *The World Goes Pop*; Tate Publishing 2016.
- Fox, Dan. *International Pop & The World Goes Pop*. Frieze, 2016.
- Sontag, Susan. *Notes on Camp*, Picador, 1964/2019.
- Interview with Gene Swenson – Andy Warhol. In. *What Is Pop Art? Interviews with Eight Painters'*, Art News, New York, November 1963.

3. Konceptuální umění

Na příkladu několika děl popište strategie konceptuálního umění v průběhu 20. století. Jaké dopady měla tato strategie na vystavování a recepci umění? Jak se tyto postupy liší od tzv. postkonceptualismu 21. století?

Doporučená literatura:

- Pospiszyl, Tomáš. *Asociativní dějepis umění*, tranzit.cz, 2014. Kapitola 4.
- Harrison, Charles. Wood, Paul. *Art in theory 1900–2000*, Blackwell Publishing 2002, str. 640–683.
- Bourriaud, Nicolas, *Pobývání v globální kultuře*. In. *Postprodukce*. Tranzit 2004.

4. Proměny funkce umění ve společnosti

Na dvou vybraných příkladech sledujte proměny vztahu mezi uměním, ideologií a společností. Vysvětlete, jak tento vztah ovlivňuje umělecké formy. Tyto otázky objasněte na příkladech Bauhausu, Situacionistické internacionály, nebo umění v autoritářských režimech.

Doporučená literatura:

- Itten, Johannes: *Design and Form: The Basic Course at the Bauhaus and Later*, Wiley 1963/1975.
- Katz, Vincent. *Black Mountain College: Experiment in Art*. MIT Press, 2013.
- Harrison, Charles. Wood, Paul. *Art in theory 1900–2000*, Blackwell Publishing 2002, str. 557–561.
- Hal Foster–Rosalind Krauss–Yve-Alain Bois–Benjamin H. D. Buchloh. *Umění po roce 1900*, Slovart 2015, 2. vydání.

5. Gender, kamera a obraz

Jak se v umění, filmu či fotografii vyjevuje pojem *pohled* (Laura Mulvey, John Berger). Alespoň na dvou uměleckých dílech z dvou odlišných časových období popište, jak se proměňovalo zobrazení genderu a z jakých pozic vycházela kritická reflexe genderových rolí?

Doporučená literatura:

- Mulvey, Laura. Vizuální slast a narativní film, In: Oates-Indruchová, Libora (ed.) *Dívčí válka s ideologií*, Sociologické nakladatelství 1975 (1998).
- Berger, John. *Způsoby vidění. Labyrint 1972* (2016), kapitola 2.
- Nochlin, Linda, Proč zde nebyly žádné velké umělkyně, In: Pachmanová, Martina (ed.) *Neviditelná žena*, Praha 2002, s. 25–65.
- Kinsey, Cadence. *Archetype and Authenticity*, in: Ulfsdotter, B. Rogers A. B. (eds.) *Female Agency and Documentary Strategies*, Edinburgh University Press, 2018.

B. Teorie a dějiny nových médií

1. Umění, technologie a věda

Na příkladu dvou konkrétních děl meziválečné avantgardy objasněte, jak umění reaguje na vědecké objevy a rozvíjející se technologie na počátku 20. století.

Doporučená literatura:

- Albera, Francois. *Projected Cinema*. In. Albera-Tortajada (eds.). *Cinema Beyond Film*. Amsterdam University Press, 2010.
- Pizzi, Katia. *Dematerialising bodies in motion: fotodinamica and futurist photography*. In. *Italian Futurism and the Machine*. Manchester University Press, 2019.
- Lebeděva, Irina. *The poetry of science*. In. *The Great Utopia: The Russian and Soviet Avant-Garde, 1915–1932*. Guggenheim Museum, 1992. Dostupné na https://monoskop.org/images/f/f7/Lebedeva_Irina_1992_The_Poetry_of_Science_Projectivism_and_Electroorganism.pdf. Navštíveno dne 5. 11. 2023.
- Smirnov, Andrey. *The Art of Movement*. In. *Sound in Z*. Koenig Books, 2013.
- Kittler, Friederich. *Friedlaender, Stroj na fatu morgánu*. In. *Gramofon. Film. Typewriter*. Karolinum, 1986/2017.

2. Počátky elektronické kultury, televize a výpočetní techniky

Na příkladech dvou konkrétních děl ukažte, jakým způsobem umění v 60. a 70. letech reflektuje nástup nových typů médií – videa a počítačové techniky. Uveďte některé z významných dobových institucí, výstav a uměleckých událostí.

Doporučená literatura:

- Meigh-Andrews, Chris. *In and out of the studio*. In *A History of Video Art*. Bloomsbury, 2013.
- Usselman, Rainer. *The Dilemma of Media Art: Cybernetic Serendipity at the ICA London*. In. *Leonardo* (36)5, 2003.
- Boyle, Deirdre. *Subject to change*. In. *Subject to change – Guerrilla Television Revisited*, Oxford University Press, 1997.

- Shanken, Edward A. Art in the Information Age: Technology and Conceptual Art. Leonardo 35(4), 2002.
- Youngblood, Gene. Cybernetic Cinema, Computer Films. In. Expanded cinema, New York: E. P. Dutton & Co., Inc., 1970.

3. Interaktivita, telematika, virtuální realita

Vysvětlete pojmy imerze, teleprezence a virtuální realita. Na příkladech dvou děl popište, jak tvůrci na konci 20. století pracovali s virtuálním prostředím a počítačovým interfacem.

Doporučená literatura:

- Grau, Oliver. Virtual Art: From Illusion to Immersion. MIT Press, 2002.
- Duguet, Anna-Marie. Jeffrey Shaw. From expanded cinema to virtual reality. In. Duguet-Klotz-Weibel (eds). Jeffrey Shaw – a user’s manual. ZKM, 1997.
- Weibel, P. Shaw, J. Future Cinema. The Cinematic Imaginary After Film. MIT Press, 2003.
- Rokeby, David. Transforming Mirrors: Subjectivity and Control in Interactive Media. In. Penny, Simon (ed). Critical Issues in Electronic Media. SUNY Series in Film History and Theory, 1996.

4. Digitalita a postdigitalita

Popište a na příkladu dvou děl demonstруйте proměny estetických strategií umění pohyblivého obrazu pod vlivem digitalizace. Vysvětlete pojem postdigitalita.

Doporučená literatura:

- Manovich, Lev. Principy nových médií. In. Dvořák, Tomáš (ed). Kapitoly z dějin nových médií. VVP AVU 2010.
- Bolter, J. D. Grusin, Richard. Remediace. In. Dvořák, Tomáš (ed). Kapitoly z dějin nových médií. VVP AVU 2010.
- Bourriaud, Nicolas. Pobývání v globální kultuře. In Bourriaud, N. Postprodukce. Tranzit 2004.
- Cascone, Kim. The Aesthetics of Failure: “Post-Digital” Tendencies in Contemporary Computer Music. Computer Music Journal, 24, 2000.
- Cramer, Florian. Post-Digital Writing. Keynote at Electronic Literature Organization conference, West Virginia University, Morgantown, 2012. Dostupné on-line na <<https://electronicbookreview.com/essay/post-digital-writing>>, navštíveno dne 15. 12. 2023.

5. Umění a síť

Vysvětlete, jakou proměnou prošlo umění na přelomu 20. a 21. století pod vlivem internetu. Uveďte tři příklady typických děl pro různá historická období internetu (Web 1.0, Web 2.0, post-internet).

Doporučená literatura:

- White, Michele. *The Aesthetic of Failure: Confusing Spectators with Net Art Gone Wrong*. In. *The body and the screen*. MIT Press, 2006.
- Chan, Jennifer. *Z prohlížeče do galerie (a zpět): Komodifikace net artu 1990–2011*. In. Meixnerová, Marie (ed), *#mm Net Art – internetové umění ve virtuálním a fyzickém prostoru prezentace*, Pastiche Filmz, 2014.
- Chan, Jennifer. *Poznámky k postinternetu*. In. Meixnerová, Marie. *#mm Net Art – internetové umění ve virtuálním a fyzickém prostoru prezentace*, Pastiche Filmz, 2014.
- Olson, Marisa. *Lost Not Found: The Circulation of Images in Digital Visual Culture*, in Alex Klein – Charlotte Cotton (eds.) *Words without pictures*, New York: Aperture, 2009.

C. Dějiny filmu

1. Vývoj hollywoodského studiového systému od 20. do 80. let 20. století

Doporučená literatura:

- Kristin Thompsonová, David Bordwell: *Dějiny filmu*, AMU, NLN Praha, 2007, s. 151-154, 221-225, 335, 336, 343-347, 529-535, 549-553, 705-715, 733-737.

2. Filmová avantgarda a experimentální film

Na vybraném díle avantgardního či experimentálního filmu (od 20. do 70. let 20. století) načrtněte jeho paralely v oblasti výtvarného umění, hudby, či literatury.

Doporučená literatura:

- Sitney, P. A. *Visionary Film: The American Avant-Garde, 1943-2000*. Oxford University Press, 1974/2001.
- White, Duncan. *Expanded Cinema: The Live Record*. In. Rees, A. L. *Expanded Cinema. Art, performance and film*. Tate Publishing, 2011.
- Hagener, Malte. *Moving Forward, Looking Back*. Amsterdam University Press, 2007.
- Leitner, Walter, a Terry Schobert. *The German Avant-Garde Film of the 1920's / Der Deutsche Avant-Garde Film Der 20er Jahre*. First Edition. Goethe-Institut, 1989.

3. Italský neorealismus a jeho vliv na zahraniční film od 50. let do současnosti

Doporučená literatura:

- David Bordwell, Kristin Thompson, *Dějiny filmu*. AMU+LN, 2007, s. 367-380.
- Saverio Giovacchini, Robert Sklar (eds.), *Global Neorealism: The Transnational History of a Film Style*. University of Mississippi Press, 2011. s. 3-15.
- Philip Mosley, *The Cinema of the Dardenne Brothers: Responsible Realism*. Walflower Press, 1-25.

- John Hill, "From the New Wave to Brit Grit: Continuity and Difference in Working-Class Realism," J. Ashby, A. Higson (eds.) *British Cinema: Past and Present*. Routledge, 2000. pp. 249-260.

4. Teorie autorského filmu a změna paradigmatu v souvislosti s nástupem nových vln v Evropě (Francie, Velká Británie, Německo)

Doporučená literatura:

- David Bordwell, Kristin Thompson, *Dějiny filmu*. AMU+LN, 2007, David Bordwell, Kristin Thompson, *Dějiny filmu*. AMU+LN, 2007, s. 427-429 + 453-466 + 469-472.
- Andrew Sarris, *The American Cinema: Directors and Directions, 1929-1968*. New York, 1968, s. 19-38.
- John Caughie, ed., *Theories of Authorship*. Routledge, 1981. s. 9-16.

5. Význam a vývoj československé nové vlny v domácím i zahraničním kontextu, na příkladu konkrétního tvůrce.

Doporučená literatura:

- Peter Hames: *Československá nová vlna*. KMa, s.r.o. 2008, s. 13-22.
- Jan Lukeš. *Diagnózy času*. Slovart s.r.o., 2013, s. 91-143.

6. Na příkladu vámi vybraného tvůrce objasněte změnu paradigmatu tvorby a výroby kinematografie v Čechách 90. let.

Doporučená literatura:

- Jan Lukeš. *Diagnózy času*. Slovart s.r.o., 2013, s. 251-310
- Pavel Strnad. *Transformace české kinematografie v letech 1989-1999*. Diplomová práce, KP FAMU 2000.

7. Vývoj evropského artového filmu od 80. let po současnost.

Doporučená literatura:

- Sue Harris, "The Cinéma du Look," *European Cinema*, ed. Elizabeth Ezra. Oxford UP, 2004, s. 219-232.
- Marek Haltof, "The Transforming Years," *Polish Cinema, A History*. Berghann Books, 2019, s. 370-426.
- Peter Schepelern, *Lars von Trier a jeho filmy*. Orpheus, 2004.
- Alice Bardan, "Aftereffects of 1989: Corneliu Porumboiu's 12:08 East of Bucharest (2006) and Romanian Cinema," *A Companion to Eastern European Cinemas*, ed. Anikó Imre, Blackwell, 2012, s. 125-147.

D. Filozofie a společnost

1. Ideologie a její kritika v současné vizuální kultuře

Vysvětlete na příkladu tří děl, jak se v uměleckých dílech nebo vizuální kultuře obecně ukazuje politická ideologie nebo imaginace, a jaké teoretická východiska u toho lze použít. Termíny k zvážení: kapitalistický realismus, ideologie a její definice

Doporučená literatura:

- Fisher, Mark. Kapitalistický realismus, Praha: Rybka Publishers, 2010. pp. 9-22.
- Žižek, Slavoj, "They Live" (The Pervert's Guide to Ideology), 2012 [on-line video <https://www.youtube.com/watch?v=TVwKjGbz60k>].
- Foucault, Michel. "Předmluva" Pp. 3-5 in Dějiny šílenství. Praha: Lidové noviny, 1994.
- Keller, Jan. "Karel Marx (1818-1883)" Pp. 85-122 in Dějiny klasické sociologie. Praha: SLON, 2010.

2. Ekologie, obraz a média

Na příkladu jednoho díla pracujícího s ekologickou perspektivou (např. klimatická krize), nebo s nelidskými aktéry (např. zvířata) zhodnoťte, zda-li a proč jej lze interpretovat jako politický apel. Témata: umění a ekofeminismus, ekologické či infrastrukturní násilí, posthumanismus a etika, zobrazování Země a přírody, problém environmentálního a ekologického, ad.

Doporučená literatura:

- Haraway, Donna. Introduction In. Staying with the Trouble: Making Kin in the Chthulucene, Durham and London: Duke University Press. 2016.
- Cubitt, Sean. Lví podíl. In. Janoščík, Václav (ed). Objekt. s. 137-163. 2015.

3. Kolonialismus a jeho reflexe

Ve svém klíčovém textu Orientalismus Edward Said mluví o vytváření jiných, myšlenky orientu a exotizace. Kriticky zhodnoťte, jak se tato koloniální dynamika rasy a utváření jiných, vylučování a zahrnování, centra a periferie reflektuje v umění, filmu či fotografii na třech příkladech z českého a světového umění či projektech uměleckých institucí.

Doporučená literatura:

- Said, Edward O. Orientalismus. Vintage Books, 1979. Str. 1-28.
- Borozan, Vjera. Dědictví kolonialismu a nebezpečné důsledky hromadění kapitálu, Artalk.cz, 20. 1. 2020.
- Barša, Pavel. Nulové stupně dekolonizace. In. Artalk Revue 4 – zima 2020.

4. Spekulativní myšlení

Co ve filozofii znamená spekulace, s jakými dalšími pojmy byste tento koncept spojovali? Lze popsat něco jako spekulativní design? Na jakých principech by případně fungoval?

Doporučená literatura:

- Likavčan, L.; Janoščík, V.; Růžička, J. (eds.): Jak se filosofuje v terénu? Úvod do spekulativního myšlení. In: *Mysl v terénu*, VVP AVU/Display, Praha 2017
- Dunne, Anthony. Raby, Fiona. *Speculative Everything*. MIT Press, 2013. s. 1-9.
- Shavero, Steven, *The Universe of Things. On Speculative Realism*, Minneapolis: University of Minnesota Press 2014, s. 108–128.

5. Asambláž a síť

Co znamená pojem *asambláž* (francouzsky *agencement*)? Od jakého autora či autorů pochází? Jak souvisí s pojmem *síť* a *ANT* (Actor Network Theory)? Co to je non-human agency? Ilustrujte tyto pojmy na příkladech uměleckých děl.

Doporučená literatura:

- Latour, Bruno. *Networks, Societies, Spheres – Reflections of an Actor-Network Theorist*. Keynote Speech, 2010.
- Delanda, Manuel. *Links to Assemblage Theory*. In: *Philosophy and Simulation*. Continuum, 2010, s. 184-203.

6. Proměny chápání technických a operačních obrazů v teorii médií

Harun Farocki je původcem pojmu *operační obrazy*. Uvedte dva jejich příklady a příklad uměleckého díla, jež takovéto obrazy produkuje nebo komentuje. Popište, co v těchto kontextech znamená reprezentace, remediace a datová vizualizace.

Doporučená literatura:

- Farocki, Harun. *Phantom Images*. In: Walead Beshty (ed.) *Picture Industry*, ed. Walead Beshty, JRP Edition, 2015.
- Parikka, Jussi. "Operational Images: Between Light and Data". In *e-flux #133*. Dostupné online na <https://www.e-flux.com/journal/133/515812/operational-images-between-light-and-data/>, navštíveno 14. 12. 2023.